

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 4 „ — „
Helyben házhoz hozva:
 Egész évre . . . 20 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 5 „ — „
Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 24 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség köziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, július 6.

43.000 ember víz nélkül.

Pár nap óta beteljesedett a csillagászkok jóslata: 32 fok a hőség különösen a déli órákban. Ilyenkor van a legnagyobb szükség az üdítő, friss vízre.

Nagyvárad városának már közel 700,000 frtjában van a vízvezeték s éppen mikor a legnagyobb szükség van a vízre, a város közönségének nélkülözni kell ezt az éleletszükségletet.

A kinek telik arra, hogy jégbe hűtse az ivásra szánt vizet, annak ugy sem nagy különbség, hogy elzárják-e a nap bizonyos szakában a vízvezetékét, mert az esetben is lehűteti az ivóvizet, ha nyitva áll a vezeték. De az ilyen anyagi tehetséggel megáldott ember csak elenyésző csekély részét teszi ki Nagyvárad közönségének s a lakosság aránytalanul óriási része ki van téve ugy közegészségi, mint tűzbiztonsági tekintetben a legnagyobb veszélynek.

Mert nem szabad felednünk, hogy a vízvezeték elzárása közegészségügyi szempontból nagyobb bajnak lehet okozója.

A kutak jó részét megsemmisítették, vagy némely helyen meg van ugyan, de legalább is a múlt nyári vízmizériák óta nem használták. Most a kényszerűség ráviszi a szegény lakosságot ezen kutak vizének használatára. Nem lephet meg senkit aztán, ha a különféle veszélyes betegségek tömeges fellépése meglepi a város közönségét.

A másik fenyegető veszély a városra egy tüzeset, a mi az ilyen perzselő forrásban sokkal hamarabb előállhat, mint rendes időjárás mellett. Mire a tüzoltók vízhez jutnának, egész utcaszorok könnyen lángba borulhatnak.

Ha azonban a körülményeket ismerjük s nem akarunk elfogultak lenni, nem ítélteljük el teljesen a tanácsot, azért, mert a nap bizonyos szakában elzáratta a vízvezetékét.

Egy idő óta két gép állandó működésben van a víztelepen; a hatalmas csövek ontják szünet nélkül a vizet a magas tartályba, azonban ennek dacára csütörtökön reggel annyira lezállott a reservoir vize, hogy csak 70 centiméter magas volt a tartályban a víz s ez a magasság is negyedóránként esett. Ha a kétségtelenül szigorú intézkedést: a vezeték elzárását nem rendeli el a tanács, pár óra múlva teljesen víz nélkül lett volna a tartály s ez még nagyobb veszéllyel fenyegette volna a várost, mint az elzárás. Ezt korántsem a tanács védelmére hozzuk fel, csupán az igazság feltüntetésére.

A nagy vízfogyasztás okait már többször kimutattuk. A vízpazarlás olyan mérveket öltött, különösen a nagy hőség folytán, a melyet a nagyváradai vízvezeték nem bír ellensúlyozni. A vízmű akként lett tervezve és kiépítve, hogy Nagyvárad 40.000 lakosára fejenként és naponként 75 liter víz esik és a vízvezeték ennél jóval nagyobb víztömeget szállít a városba, mégis beállott a vízszükség.

Ennek első sorban a honvéd hadapród iskola és a kaszárnyák vízpazarlása az oka, de tagadhatlanul a közönség is pocskolja a vízvezeték vizét. A vízvezeteki bizottság adatai alapján a napokban kimutattuk, hogy a hadapródiskolában minden lélekre — a szolgáló személyzetet is beleszámítva — naponként 700 liter vízfogyasztás esett. A többi lovas kaszárnyákban, a hol a város a házigazda s így ingyen adja a vizet, szivárványos kutakat tart fen a város a lovak itatására és locsolására, azonban mindenre a vízvezeteki vizet használják. Ki kell emelnünk ezzel szemben, hogy nincsen vízpocskolás a várban és a honvéd gyalogsági laktanyában, mert ezekben az épületekben a felállított vízóra szerint minden csepp vizet megfizet a katonai parancsnokság. Ilyen takarékosan kellene bánni az összes laktanyában a vízzel, mindjárt feltűnően kevesebb lenne a vízfogyasztás.

A gyárak vízfogyasztását szintén be kellene szüntetni ilyen időben, mikor a vízszükség fenyegeti a várost. És csak az esetben szabadna a közönséget megfosztani bármily csekély időre is a víztől, ha már minden más óvintézkedést megkísérelt a tanács s nem ért célra.

A mostani állapot eiviselhetetlen a közönségre s mielőbb megoldást kell találni a városnak, hogy a közönség egészsége ne legyen könnyelműen kitéve a veszélynek.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kína első ker. vértanúja.

Irta: Du Caillaud francia tudós, fordította: Nogely István.
 (Kath. Hittérjesztés Lapjai VIII. évf. 81. s. köv. 1.)

I.

A kaldeusok zsolozsma-könyvében¹ olvassuk, hogy szent Tamás apostol hirdette Kinában az evangéliumot.

Ugy látszik, a kereszténység első századában előkelő kínaiak vették föl a keresztiséget: ilyen volt Kuan-Yun-Tszong, a ki a második században élt.²

Szi-Ngan-Fu városban őrzik azt a kőtáblát, melynek szir-kínai fölirata szerint O Lo-püen nevű hírhirdető Judeából 636-ban Kinába érkezett. Eme időtől 782-ig a kínai császárok jóakarattal tanusították a keresztény vallás iránt.³

Szakemberek állítják, hogy a Szi-Ngan-fuban levő szir-kínai föliratban foglalt tanítás szerint O-Lo-püen és az utána következett hírhirdetők nem nesztorianus eretnekek, hanem igazhíttű katolikusok voltak.

A mohamedán vallás elterjedése miatt 792 óta csak a Tigris és Eufrát völgyében élő

¹ Trigault: Regni Chinesis descriptio. Leyden 1639. 284. l.

² Du Halde: Description de la Chine. Paris 1785. III. k. 66. l.

³ Missions Cath. 1878. II. l.

nesztorianusok érintkezvén Kinával, eme országnak ker. hitközségei Szeleuczia nesztorianus pátriárkájának joghatósága alá kerültek; ez a pátriárka 908-ig küldött Kinába papokat, legutolszor 908-ban egyszerre hatot. De a kínai hivekből már nem találtak életben csak egyet; a többi elhalt vagy kivégeztetett, templomaik földulattak.¹

A XIII. század végén X-ik Gergely pápa Kublai Khan mongol császár kérésére ismét küldött hírhirdetőket, a kik azonban feletről visszatértek.²

Később t. i. 1305-ben Montcorvin János ferenczrendi hírhirdetővel, mint Kambaligh (Peking) érsekével találkozunk, kinek négy más püspökség tartozott joghatósága alá.

Montcorvin János működésének emlékei elenyésztek. Okozta ezt a Nyugat és Kelet összeköttetésének megszakítása, miután a latinok jeruzsálemi királysága megszűnt és Keleten az izlám diadalmaskodott; de okozta másrészt az is, hogy a mongol eredetű kínai császárok udvarában a Budha-féle lámák nagy hatalommal bírtak.

Az evangéliumnak ismét akadt hírhirdetője Kinában a XIV-ik század végén, sőt a vértanúság koszorúját is elnyerte.

¹ Aboul-Farage »Ketab-Alfihrist« című művében 227. l. Marco-Polo szerint (168-ik fjt.) 1278-ban Marszárghisz sziriai eredetű, nesztorianus vallású kormányzó két templomot épített; egyiket Tszin-Kaing-fu, másikat Kiang-szuban.

² Marco-Polo (XII. fjt.)

II.

Montcorvin János munkáját egy egyszerű hírhirdető kísérte meg folytatni.

Magyar szerzetes volt ez Budáról, névszerint Escandel Mátyás, előbb remete a Szinai hegyen.

A Szinai hegy tövében uszáltak a Vöröstengeterén járó terhes gályák, melyek árukkal megrakodva jöttek messze keletről. Egy olasz zarándok, aki 1384-ben járt a Szinai hegy kolostorában, beszéli, hogy a hegynek tetejéről számtalan vitorlát lehetett látni; ezek a hajók Indiából érkeztek.¹

Akkortájt ébredt föl a magyar remetében a vágy, vajha hirdethetné távol Keleten az evangéliumot.

E végett egyikére szállhatott az arab vagy abessziniai hajóknak, melyek akkor Indiába jártak.

Néhány évvel később, ugy 1399 körül már Kinában találjuk; Tenasszerim város kalmárai-val ment oda.

Az evangéliumot Kohiluzaa vagyis a »mezők virága« nevű városban hirdette; így nevezi legalább Mendez Pinto portugál író, a kinek művét Mátyás remete apostoli fáradozásai és halálának elbeszélésében követem.²

¹ Vedemovi entro gran quantita di vele. Erano navi que recavano specierie delle parti d'India, (Viaggio di Lionardo di Nicolo Trescobaldi nel secolo XIV. Roma, 1818. 129. l.)

² Mendez Pinto. — Voyages aventureux. Paris 1628. 96. fjt.

A magyar kormány a romániai bevándorlók ellen.

Az illetékes hatóságok kezdeményezésére mégis megtette a magyar kormány a kellő lépéseket annak megakadályozására, hogy a szomszédok Magyarországot zsidólerakodó helyül használják.

Eléggé fáj ez némelyeknek; nekünk csak az fáj, hogy előbb nem tették meg ezt a magyar faj megvédelmezésére oly szükséges intézkedést. Nem zsidóüldözés ez, a hogy sokan szeretnék elkeresztelni, csak egyszerű önvédelem, a mihez pedig talán mégis csak jogunk van?

Romániában sincsen esze ágában senkinek a zsidókat üldözni. Egyetlen egy esete sem fordul elő romániában a zsidóüldözésnek, de még panaszt sem nyújtott be egyetlenegy zsidó sem. A hatóságok igenis megkövetelik, hogy egy bizonyos, szerény pénzüsszegnek birtokában legyenek a kivándorlók, de éppen maguknak a kivándorlóknak áll érdekükben, hogy ilyen pénzüsszeggel utjokat folytathassák és utazásuk célját elérhessék. Sőt a román hatóságok hajlandók azoknak a zsidóknak, akik ki akarnak vándorolni, állami hajókon Rotterdamig szabad költségmentes utazást biztosítani.

A belügyminiszter az orsovai járási hatóságok kérelmére intézkedéseket tett, melyek megakadályozzák azt, hogy a Romániából kivándorló zsidók Magyarországon ragadjanak. A községi törvény értelmében vagyontalan idegenek — s ezek a zsidók nagyjából ilyenek — települési engedélyt nem kaphatnak. A zsidókat tüstént a határon csendőrségi felügyelet alá helyezik s mivel rendszerint — úgy mondják — Hamburgnak igyekeznek, megengedik nekik, hogy Magyarországon keresztül utazzanak. Ekkor azonban arról van szó, hogy lehetőleg gyorsan az osztrák határhoz jussanak. A belügyminiszter kéréssel fordult az osztrák belügyminiszterhez, gondoskodjék arról, hogy azokat a zsidókat, akiket a magyar hatóságok az osztrák—magyar határra szállítottak, itt osztrák hatósági közegek által vegyék. Az osztrák belügyminiszter távirati válasza az, hogy a Romániából kivándorló zsidóknak az Ausztrián

át való utazást csak abban az esetben engedheti meg, ha Németország a német—osztrák határon ezeknek a zsidóknak hivatalos kíséretet bocsát rendelkezésükre és gondoskodik arról, hogy a kivándorlók csakugyan Hamburgba menjenek. Ha Németország nem hajlandó teljesíteni az osztrák kormány kérését, akkor a romániai zsidókat Orsováról egyenest visszaparancsolják Romániába. A magyar—román határon épen ezért megkésztették a csendőrség állományát és ez szükséges is, mert a kivándorló csapatok egyre többen lesznek és közveszélyes elemek is kerülnek be ezekkel a zsidókkal, a melyekkel szemben a legszigorubb preventív-szabályokkal kell élni.

A miniszter a magyar papirért.

Ugy látszik, a pártoljuk a magyar ipart talán még sem marad üres jelszónak. Wlassics miniszter legújabb rendeletében elrendelte, hogy a rendelkezése és vezetése alatt álló iskolákban kizárólag magyar gyártmányu papírneműeket és tanszereket használjanak, de egyúttal arról is gondoskodni kíván, nehogy a hazai papírgyárosok ezzel visszaélve, az illető cikkek árát tulságosan magasra szabják. A nagyfontosságú rendeletet alább egész terjedelmében közöljük:

A kereskedelmi miniszter ural egyetértve, a hazai papírgyártás emelése végett elrendelem, hogy a rendelkezésem és vezetésem alatt álló középiskolák, felsőbb leányiskolák, felső kereskedelmi, felső nép és polgári iskolák, iparos és kereskedő tanoncz-iskolák, női kereskedelmi tanfolyamok, az állami, községi társulati és magán elemi iskolák, valamint az állami és községi óvó-intézetek, állami tanító-, tanítónő- és óvónőképző intézetek mind-egyikében csupán olyan iskolai füzetek, jegyzetek, irkák és tanszerek használtsanak, melyek hazai készítmények. Ugyancsak a hazai papírgyártás érdekében a tankönyvek engedélyezésénél kiváló figyelmet fordítok arra, hogy hazai gyártmányu papírral legyenek nyomva.

E rendelkezésem kivihetősége céljából a kereskedelmi miniszter ur fel fogja hívni a magyar papírgyárat, hogy rendes és állandó gyári jegyet alkalmazzanak, kizárólag hazai gyártmányu, az illető gyár védjegyével ellátott papírt használjanak s egyéb cikkeiket is al-

kalmas módon védjegyükkel lássák el. E védjegy, mely törvényes ottalomban részesülve, külföldi gyárak által utánózható nem lesz, a hazai iskoláknak meg fog küldetni.

Nehogy azonban a jogosult ottalommal és pártolással való esetleges visszaélés következtében a papírneműek és tanszerek ára a megengedett mértéken túl emelkedhessék, a kereskedelmi miniszter ur időről-időre összehasonlító adatokat szándékozik beszerezni a külföldön tankönyvekhez és jegyzetfüzetekhez használt papírnak árai felől s általában örködni kész a felett, hogy bármely visszaélés meggátoltassék, magam pedig az alattam álló hatóságoktól szintén félelmi jelentéseket fogok bekivánni a papír és írószerek áraitól. Ily módon minden visszaélés idejekorán kideríthető és — ha szükséges — a jelen rendelet hatályon kívül helyezése által orvosolható, a hazai gyárak egymás között való versenye által különben is természetesen szabályozódó áraknak a hazai közönségnek károsító felszökötése pedig megakadályozható lesz.

Reményilem, hogy ekkép a hazai papíripar hathatós támogatásban fog részesülni. Ehhez azonban minden, az iskolaügyre befolyó tényezőnek lelkes közreműködése is szükséges. Különös súlyt helyezek a tanárok és tanítók ez irányu tevékenységére. Ha a magyar tanárság és tanítóság buzditva az ifjúságot és a szülőket arra, hogy minden körülmény között hazai készítménynek adjanak elsőseget, ennek a rendeletemnek fogamatot szerez, ha teszi ezt úgy, hogy hazafiság melegével fordítja igyekezetét a hazai ipar pártolására, ezáltal hathatós tényezője lehet az ipar egyik fontos ága emelésének és a nemzet jóléte előmozdításának.

Midőn jelen rendeletemet Czimmel is közlöm, egyersmind van szerencsém tisztelettel felkérni, hogy a főhatósága alatt álló iskolák vezetőinek, tanárainak, tanítóinak hasonló utasítást adni s a hazafias czélt figyelmükbe ajánlani méltóztassék.

Budapest, 1900. június hó 18-án.

Wlassics Gyula, s. k.

A polgárság panasza.

Nem hiába mondják, hogy kevés ész kell a kormányzáshoz, — (Parva sapientia regitur mundus) — de igaz is. Ezt bizonyítja a polgárnagynak július hó 5-én kibocsájtott rendelete, mert ha a tanácsal együtt kissé gondolkodtak volna, bizonyára nem rendelnek el ilyen örlítéseket.

— Átkozott legyen, — kiálták, — aki nem hoz fát és tüzet, hogy ezt az embert elevenen megégessük!

Nem telt bele sok idő, már körül volt rakva fával a ház, melyben Mátyás lakott. Meg is gyújtották és a lángok gyorsan terjedtek.

Ekkor a szent férfiú keresztet vetett, rövid imát rebegett és — a tűz kialudt.

Láttára a csodának, egyik-másik álmélkodva mondá:

— Nincs abban kétség, hogy ennek az embernek Istene nagyon hatalmas és megérdemli, hogy mindenki imádjá.

A tömeg oszlani kezdett.

A bonzok még egy kísérletet tettek. Az egyik, éppen az, a ki ezt a forrongást előidézte, fölkapott egy követ és a hithirdetőhöz vágta.

— A ki nem követi — úgy ond — példámat, nyelje el azt az éjnek tüzes kigyója.¹

Követték is példáját a bonzok mind. Mátyás összeroskadt a közapor alatt. Testét a bonzok a Yün-Leang folyóba dobták; de amint a tetem a víz színét érintette, a folyó megszűnt folyni.

Ez a csoda öt nap tartott, míg t. i. a vértanu teste a folyó medrében pihent. Kohiluzaa lakosaiból sokan keresztények lettek. Xifango kisdéd faluban temették el Mátyás remetét. Kétségtelen, hogy sirja fölött állott az a

¹ San-Tong tartományban a kigyót ma is mint Istent imádják. Ngan-pin-Tszin és Tszü-Ngin-Tszue között a Nagy-csatorna partján még 1816-ban is állott a Sárkány-királynak egy temploma, melyet leginkább hajósok látogattak.

A Kohiluzaa név aligha kínai eredetű, sőt inkább a »mezők virága« kifejezésnek maláji fordítása.

Kohiluzaa kerülete egy mértföld volt; nagy csatornának a partján feküdt a víz kanyarulata által képezett könyökben. Nankingtól husz nap kellett odáig evezni éjszak felé, a Mendez Pinto által Mindoonak nevezett várostól is még 6 mértföld volt északra; utóbbi helyen a XVI. században hirneves rézöntőde létezett, melybe a közel hegy szolgáltatta az érczet. Ugyancsak Mindoo közelében egy nagy tó is terült el, melynek sós vize volt.

E szerint Kohiluzaat Santong tartomány Sa-Ku-Ing városának környékén kell gyanítanunk, mert ez közel fekszik az Uei-Tan-Hu nagy tóhoz és Amherst lord (1816) utleirása szerint innét Nankingba megtart az út vizen 20 napot.¹

III.

Mátyás remete tanítását csodatételek támogatták; három halottat is támasztott fel.

Ugy látszik, legbuzgóbban Jézus Anyjának szüzességét hirdette. Elhunytá után 142 évvel híveinek utódai eme szavakkal fejezték ki hitvallásukat: »Hiszek a Jézus Krisztusba, a kit Mária mint szüz fogant méhében, mint szüz szült és szülés után is szüz maradt«.

Kohiluzában 4000 »bonz« lakott egy nagy házban. Mert irigykedtek Mátyás remete tanításának sikerére, az általa művelt csodákat bo-

szorkányságnak nevezték. Mátyás többször vitakozott velök és mindig szégyenben hagyta őket. Attól félvén, hogy ezután is ők huzzák a rövdebbet, nem bocsátkoztak többé vitakozásba, hanem föllázták a népet, azt hazudván, hogy az ég mennykövei verik agyon az embereket, ha meg nem ölik Mátyást.

A nép csakugyan elkezdett forrongni; dühének legelőször is az a szegény takács esett áldozatul, a kinél Mátyás lakott; egyike volt ez a legbuzgóbb híveknek, a ki János nevet kapott a kereszttségben.

A latrok betörték házába és nemcsak öt verték agyon, hanem két vejét és egyik fiát is, akik védelmezték.

Mátyás bátran lépett a gyilkosok elé; szemökre lobbantotta az elkövetett iszonyu vétket, sőt még ezt az alkalmat is megragadta, hogy az evangéliumot hirdesse.

— Aki üdvözülni akar, — mondá — csak annak az Istennek törvénye által üdvözülhet, a kinek a neve Jézus Krisztus. Ő leszállott az égből, emberré lett és meghalt érettünk. Drága szent vérét, melyet a keresztfán ontott érettünk, Isten elfogadta váltságul a világ bűneiért; sőt hatalmas adván neki az égből és a földön, megígérte, hogy mindazok üdvözülnek, a kik Jézus Krisztus törvényét hittel vallják és cselekedeteiket által gyakorolják. Azok a bálványok, melyeket a »bonz«-ok imádnak és dédelgetnek, csak faragott képek, melyeket az ördög talált ki, hogy titeket rászédjen.

Ez az igaz szó fölingerlé a bonzokat szörnyen.

¹ H. Ellis. — Voyage en Chine ect. Paris, 1818, 35. l.

Először is beismerik, hogy a közönség a szükségén felül veszi igénybe a vizet, de azt nem látják be, hogy a szükség a nagy meleg idejére; mert ha belátták volna, akkor nem rendelték volna el a vízfogyasztás korlátozását, vagy legalább is nem ilyen alakban.

Beismerik azt is, hogy a hatóságnak rendelete, melylyel a nagyobb fogyasztásnál a víz használatát korlátozni akarta — eredményre nem vezetett; a nagy közönség pedig hasonlóan nem volt hajlandó a kánikulában takarékoskodni a vízzel; ezért délelőtt 10 órától este hat óráig a bölcs tanács egyszerűen nem ad vizet — sőt ha ezzel sem éri el célját — pár nap múlva még nagyobb mérvben lesz kénytelen korlátozni a víz használatát, vagy is a rendelet szelleméből kifolyólag remélhetjük, hogy pár nap múlva csak egy órai ihatást fog engedélyezni.

Harminczhárom fokos melegben d. e. 10 órától este 6 óráig Nagyváradon nincs viz! Ezt hallgassatok meg adófizető polgárok és jól jegyezzétek meg magatoknak, hogy a kikre biztuk vagyunk kezelését, azok ilyen haszontalan vízvezetékét csináltak; és mikor kitűnik annak rosszasága, akkor egészségünkkel sem törődnek, hanem egyszerűen nem adnak vizet. Most kellene a szomszéd városok kiküldötteinek bemutatni ezt a remekművet, hadd okulnának legalább a más kárán.

A víz használatnak a rendelet szerint való korlátozása megtámadja a szegény polgárok egészségét; mert a délelőtt 10-kor kibocsájtott víz egy óra múlva ihatatlan. Mit csináljon este 6 óráig a kinek jégre pénze, háza alatt pénzéje nincs? Mit fog az inni? Bús-mosléket! Feleli a városi főmérnök, aki előre látva a veszedelmet, jónak látta tegnap a reichenhalli vízvezeték tanulmányozása végett elutazni.

A szegény néptől a vizet elzárni nem szabad semmi áron! És semmiféle tanácsi rendelettel.

Ha a város vízvezetékét létesített — a víz használatáért díjat szed, akkor tartozik is vizet adni! Ha nem jó a gép — vegyen másikat, — ha nem elég, — vegyen többet, —

de viznek lenni kell! Rebesgették már régen, hogy 30.000 frtba kerülne egy fenék-gát, tehát jól tudta a tanács, hogy baj van, de azért nem intézkedtek idejében, hanem a főmérnököt nyugodtan fürdőzni eresztették és a csapokat elzáratták!

Nagyon csalódik a tanács, ha azt hiszi, hogy a kiadott rendelettel a vízfogyasztás csökkenni fog. Egy rövid példa talán őket is fel fogja világosítani.

Minden háznál fogyasztanak annyi vizet, mint a mennyi kell. Felteszszük, hogy ez a mennyiség volt egy családnál 5—6 Hl. Most ez a család délelőtt is — és este 6 órákor is ki fog bocsájtani 5—6 Hl. vizet, mert nem tudja, hogy mennyi fog kelleni. Előre elkészíti fürdővizét is, hátha fog kelleni? A rendelet szerint tartány vizet is kell tartani — arra is kell legalább is egy 8—10 Hl-iteres kádát megtölteni — a kinek t. i. kádja van — és ezt minden másodnap fel kell frissíteni, mert ha ott tartjuk, megromlik és akkor ezért büntetnek meg.

Könnyű belátni, hogy ez a korlátozás csak nagyobb pocséklást von maga után, mert több állott viz válik hasznavehetetlenné.

Azután gondolt-e a tanács tüzesetre? Elvállalja-e a bekövetkező károkért a felelősséget?

Avagy akkor egyszerre megfogja nyitni a vízvezeték csapját? És ez esetben a szétrombolt házi vezetéseket megcsináltatja-e? Mert csak nem komolyan ajánlotta a t. tanács, hogy a csapokat az elzárás ideje alatt ki ne nyissák, mert a háznál vagy a gyerek, vagy a cseléd, vagy ha megszomjazik, maga a főmérnök is ki ne nyitná csupán megszokásból is? S ha ez megesett — akkor a cső elreped!

A kibocsájtott rendelet tarthatatlan állapotokat teremt — azt tőrni nem lehet. De ha a tanács hanyagsága miatt nem lett a vízvezeték úgy megjavítva, hogy az kellő mennyiségű vizet adhatna, akkor a korlátozásnak nem ezt a módját kellett volna választani, a mivel a szegény nép egészsége és a polgárok joga van megtámadva, hanem a vízmérő óráknak haladéktalan beállítását kell foganatosítani minden olyan helyen, ahol a vizet ipari cé-

lokra, kert öntözésre, fürdő szobák és closet-tekre használják. Tessék a víz díját literenként megállapítani és akkor mindenki annyit fog fizetni, mint a mennyit elfogyaszt. Ez az igazság. Mert hogy a t. tanács a nagyobb fogyasztókat, különösen katonákat, a nagymérvű fogyasztástól eltiltani nem tudja — azért a polgároktól a vizet nem szabad elvonni akkor, amidőn a házi kutakat legtöbb helyen elhanyagolták vagy betömték.

Több háztulajdonos és városi polgár.

Az elzárt vízvezeték.

— A katonai állomásparancsnokság átirata. —

Tegnap a második napot szenvedte át Nagyvárad közönsége viz nélkül. Ha még valami hős idő járna, csak elszenvetnénk valahogy ezt a borzasztó állapotot, azonban árnyékban is 30 fokra száll fel a hőmérő higanya.

Alig lehet elképzelni, mily sok kellemetlenséggel és bajjal jár ez a vízhiány. Épen a nap legforróbb óráiban nem jut a közönség egészséges, hűsítő italhoz, mert hiába látja el magát a reggeli órákban ivóvízzel, az, hacsak jéggel nem hűtik, pár óra alatt élvezhetetlen.

Nagy volt a zavar a várban és a katonai laktanyákban, midőn a tikkasztó hőségben hazaérkeztek a csapatok a gyakorló-térről. Az eltikkadt katonák nem kaptak ivóvizet, amelylyel szomjukat oltás s kimerültségükből felüdüljenek.

A nagyváradai állomás-parancsnokság sürgős átiratban megkereste a városi tanácsot. Az erélyes hangú átirat rámutat azon könnyen beállható veszedelemre, a mely a katonai csapatok egészségét fenyegeti a víz elzárásával. Követeli a parancsnokság, hogy a vízvezeték azonnal nyitassa ki a város s a katonai laktanyákat lássa el vízzel.

Az állomásparancsnokság átiratát a polgármester azonnal áttette Bordé Ferenc tanácsnokhoz, mint a vízvezeteki bizottság elnökéhez.

Hogy a mostani kényszerállapot sokáig nem vihető, ezt érzi a városi tanács s ez okból ma reggel a vízvezeteki bizottság ülést tart, a melyre a következő meghívót bocsátotta ki a vízvezeteki bizottság elnöke:

A vízvezeteki bizottság tagjait felkérem, miszerint — a vizszolgáltatás tárgyában — f. évi július hó 7-ik napján d. e. 8 órákor hivatalos helyiségben (régii városháza Széchenyi-szállodával szemben) tartandó ülésre megjelenni sziveskedjenek.

Kelt Nagyvárad, 1900. július 6.

Bordé Ferenc,

tanácsnok,

a vízvezeteki bizottság elnöke.

Ezen az ülésen fogja megbeszélni a bizottság, hogy milyen intézkedéssel oldható meg a közönség érdekeinek megóvása mellett a vízmizéria.

Tervbe van véve, hogy a laktanyáknál a különben is beállított vizórák után fogják kiszámítani azon vízmennyiséget, a mely a létszámnak megfelel s több vizet nem ad a város a laktanyáknak.

Ha másként nem sikerül a vízpazarlást meggátolni, ahhoz az utolsó mentőeszközhöz folyamodnak, legalább a jövőben ismét beállítható veszély elhárítása céljából, hogy minden házi vezeték vizórával látnak el. Ez által minden háztulajdonosra 40—50 frt újabb teher hárul.

kökereszt, melyet 142 év után Mendez Pinto látott itt 1541-ben.

IV.

Kilenczedik nap a temetés után erős földrengés látogatta meg Kohiluzaa varost. Lakosai kimenekültek a mezőre és sátorokat emeltek, nem mervén visszatérni a városba. Isten büntetését látták eme csapásban. — Az idegen férfiak vére, ugymond, megbosszulja rajtunk, hogy a »bonz«-ok halálra kövezték, mivel nekünk az igazságot hirdette.

A »bonz«-ok helyre akarván állítani megrendült tekintélyüket, az »éj istenének« tiszteletére körmenetet rendeztek. Arra kérték a bálványt, parancsolja meg a földnek, hogy ne tántorogjon; a kérést megtoldották fenyegetéssel is, kijelentvén, hogy nem adnak soha alamizsnát az »éj istenének«, ha most nem hallgatja meg kérésüket.

A körmenetben a városi népből nem vett részt senki. Következő éjjel tizenegy órákor, midőn a 4000 »bonz« ismét áldozatot mutatott be az »éj istenének« a templomban, meg rázkódott a föld oly erősen, hogy a templomok, házak, falak összeroskadtak és a 4000 »bonz« közül nem szabadult meg de egy sem. Kevés-sel a földrengés után ketté hasadt a talaj, a nyíllásból forró viz tört ki és az egész várost elnyelte a fátongó mélység. Aztóta egy tavacska áll helyén.

Kohiluzaa nem épült föl soha. Midőn Mendez Pinto 142 év múlva ott járt, csak a romok jelezték hajdani fekvését. Sőt elvesztette

még nevét is, mert Mendez Pinto szerint azóta »az ég büntetése« néven emlegetik.

A portugál Mendez Pinto így adja elő Kina első ker. vértanujának történetét. Megjegyzí, hogy amit ő elmond, meg van írva egy Toxefalem című kínai könyvben.

Mendez Pinto 1541-ben a »Nagy-csatorna« mellett Kohiluzaa romjainak környékén még talált néhány ker. családot, kiknek őseit Mátyás tértitette meg.

Midőn a XVI-ik század végén a jezsuiták a tértítés munkájához fogtak, még találkoztak keresztények Ho-nan, San-szi és San-tong tartományokban.¹ Vajjon ezek ivadékaik voltak-e a Mátyás által megkeresztelt kínaiaknak? Bajosan vagy legalább csak kevesen, mert eme keresztényekről az volt a vélemény, hogy apáik külföldről vándoroltak be. Talán nem tévednénk, ha azt vélünk, hogy a XVI-ik század végén Kinában talált keresztények az Alia² szittya néptörzs tagjai voltak, melyet a mongol hódítók a Kaukázusból hurcoltak Kinába. Ettől a fogoly törzstől származhatott a »Hak-ka«³ vagy »A-ka« népfaj, mely napjainkban Kina délkeleti részében oly életerősen terjeszkedik.

¹ Trigault i. m. 278. l.

² Marco Polo. Pauthier kiadása 485. l.

³ E. Roaul »Formose« című munkájában írja:

»Azt tartják, hogy a »Hak-ka« törzs San-szi és Ngan-hoei tartományokból vándorolt be; mások véleménye szerint Mongolországból szakadtak ide«. 19. l.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Julius 7. Nagyváradi város központi választmányának ülése d. u. 4 órákor.

Julius 8. A rabsegélyező egyesület közgyűlése d. e. 10 órákor a kir. ügyészségnél.

Julius 15. Az ev. ref. egyházi énekhar dalestélye a Sport-téren.

* **A pápa nyaralása.** Rómából írják: A pápa orvosának, Laponi dr.-nak a tanácsára, néhány nappal ezelőtt elfoglalta nyári lakóhelyét a vatikáni kertben. Minden reggel bemegy a kis palotába, a mely IV. Leó tornyában van berendezve, és a nap legmelegebb óráit ott tölti el. XIII. Leó kocsin hagyja el a vatikáni palotát; utjában titkára, Angeli és a nemesi gárda szolgálattevő tisztje kíséri. Utközben ki is száll a kocsiból és nagy darabon gyalogol. Különösen érdeklődik a mezeli munka iránt. IV. Leó tornyában a pápa megreggelizik; délután pihen és egy órával napnyugta előtt visszatér lakosztályába.

* **Dr. Némethy Gyula,** lapunk munkatársa, tegnap utazott el külföldi útjára. Meg fogja látogatni a párisi világkiállítást, Londont és az újkor legnagyobb szerű csodahelyét: Lourdest is. Birjuk jeles dolgozótársunk ígérését, hogy külföldi útjáról többször fel fogja keresni lapunkat érdekes cikkeivel.

* **Nagy lovassági gyakorlatok Nagyváradon.** Vendégeik lesznek a váradi huszároknak: legközelebb a debreczeni és aradi huszár osztály (Division), mindegyik 3-3 századjával Nagyváradra jön s itt egyesülve fognak nagyobb gyakorlatokat tartani. Tekintve, hogy városunkban 3 század közshadseregbeli huszár állomásezik, most összesen 4 osztály vagyis 12 század huszár lesz itt összpontosítva, a mekkora számban lovasság régen nem gyakorlatozott Nagyváradon és vidékén.

* **Megbüntetett szikvizgyártók.** A napokban megemlékeztünk arról, hogy a nagyváradi alkalmi szikviztársaságtól egy kocsirakomány szikvizet lefoglalt a rendőrség, mert az üvegekben levő zavaros víz az egészségre ártalmas, az üvegek csapjain pedig nincs kitüntetve az óntartalom. A rendőrség a meg nem felelőknek talált palackok megsemmisítését elrendelte s azonfelül 50 fnt pénzbüntetésre ítélte a társaságot.

* **Hamisított tej a piacon.** Tegnap reggel a nagyváradi rendőrség egy csomó tejet foglalt le, melyet *Rozenfeld* Lajos mindszenti pusztájáról hozták a piacra. A vegyvizsgálat folyamán kiderült, hogy a tejben idegen anyagok vannak s a fajsúlya sem normális, és a földmivelügyi miniszter előírásának nem felel meg. A hatóság a tulajdonostól a tej forgalomba való hozatalát megtiltotta és a lelkiismeretlen tejhamisító ellen a vizsgálatot megindította. — Ugyisintén *Pavor* Józsefné p.-szőlősi nőtől is elkobozott a rendőrség hamisított tejet s a szigorú eljárás már folyamatban van.

* **Irnokok fizetése.** A biharmegyei törvényhatóság a multkorai közgyűlésén elfogadta a megyei központi irnokok kérelmét, melyben fizetésük felemelését és lakbérilletmény kiegészítését kérelmezték. *Ambros* György, *Jámbor* István és *Till* Imre megyei irnokokból álló deputáció felutazott a belügyminisztériumba, a hol *Szell* Ignác államtitkár tudatta a küldöttekkel, hogy a fizetésjavítás már meg van erősítve, és ebben az ügyben a legközelebb megteszi a kellő intézkedéseket.

* **Istálló-égés.** Tegnap éjjel 11 óra tájban tűz-zaja lármázta fel az újvárosi rész lakóit. A Nagy-Piacz-téren lévő Szarvas-vendéglő istállója kigyuladt és földig égett. A Szegedről érkezett honvéd huszárok 21 lóva volt benne elszállásolva. A tűz első sejtelmére a huszárok lovaik kötőfekeit elvagdosták s részint kivezetették lovaikat, részben elszabadulva vágattak keresztül a városon. A katonáknak némely szerszáma, némely ruházata égett bele az istállóba, lovaikat azonban sikerült megmenteni. A tűz okozója bizonyára a katonák vigyázatlansága volt, kik pipaszó mellett töltötték a pihenés óráit. — A főmérnök ur gyönyörrel szemlélhette volna, hogyan pótolta a Pecze-patak vize a pótolhatatlan vízvezeték, mit 1½ órán át nélkülöztek a tűzoltók.

* **Panasz egy jegyző ellen.** Érdekes képet nyújtott tegnap a megyeház környékén mintegy 140 tagból álló falusi oláh csapat. A főispánhoz jöttek a mikó-lázuri körjegyzőség községeiből, hogy panaszt emeljenek *Popescu* Mihály jegyzőjük ellen, a ki állítólag zsarolja őket s hivatalával visszaél. *Füzi* Ernő, *Popescu* volt segédjegyzője vezeti a panaszos csapatot. Mivel a főispánt nem találták, az alispánnak adták elő panaszukat. *Szunyogh* Péter azonban kijelentette, hogy *Popescu* Mihály jegyző ellen a vizsgálat el van rendelve s annak befejeztéig semmit nem tehet. A panaszosok azt hajlogatják, hogy ha nem nyernek orvoslást a jegyző eljárásával szemben, készek a miniszterhez, esetleg Ő Felségéhez járulni a jegyző elleni panaszukkal.

* **Végzetes szerencsétlenség.** Talpas községben megrendítő szerencsétlenség történt, melynek egy virágzó szép fiatal asszony élete esett áldozatul. *Barabás* Mihály odavaló fiatal gazda tegnapelőtt vétkezes gondatlanságában, a nyitvahagyott ajtót a töltött fegyverrel akarta betaszítani, a puská eközben elsült s a golyó feleségének halántékába furódott. A tizennyolc éves menyecske szörnyet halt. A véletlenül gyilkossá vált férj kétségbeesése határtalan.

* **A trónörökös nejének nyugdíja.** Tegnap tárgyalta a főudvarmesteri hivatal *Hohenberg* hercegnőnek ezelőtt *Chotek* Zsófia grófnőnek nyugdíjazási ügyét. *Chotek* grófné *Izabella* főhercegnőnél betöltött udvarhölgyi állása alól való végleges fölmentését kért. A kérelemnek hely adatott és *Chotek* grófnőnek, szolgálati éveinek számbavételével évi 10,000 korona nyugdíjat állapított meg a főudvarmesteri hivatal. Az udvarhölgyeknek nem áll jogukban a nyugdíjat visszautasítani. — Hir szerint *Ferenz* Ferdinánd főherceg mostoha anyja *Mária* Terézia főhercegnő rangjáról és jogairól való lemondással mégis férjhez megy főudvarmesteréhez, *Cavriani* grófhoz, ki ezen híresztelést néhány hónap előtt megczáfolta.

* **A brutális pinczér.** Nem jó szomszédok voltak Kis-Magyar-utcán *Hoze* Jánosné *Grünfeld* Ignácznéval. Valahányszor csak találkoztak, mindig nagy szemrehányást tettek egymásra és sokszor oly nagy csete-patét rögtönöztek, hogy az egész szomszédtság összefutott a nagy zajra. Eddig csak szóval ment a dolog, a multkor azonban már marokra került a dolog. *Hozené* újból belekötött *Grünfeld* nébe, Elmondta mindenfelének, a mit a sértett hasonló módon viszonozott. *Grünfeld* né később bement a lakásába, hogy véget szakítson a lármanak. Erre a lárma figyelmessé lett *Hoze* pinczér is kijött az udvarra és feleségét megbosszulandó tombolva berontott *Grünfeld* né lakására, ott a védtelen asszonyt össze-vissza verte, majd kivonszolta az udvarra és addig verte, míg el nem ájult s még akkor is rug-

dosta a földön fekvő asszonyt. Csak a lárma előkerült szomszédok mentették meg a brutális pinczér további tetteitől. Az összevert asszony, a ki három gyermekének keze ügyével keresi a kenyeret, most tehetetlenül, téstén számok kék folttal nyomja az ágyat. A goromba pinczér ellen a sértett az illető hatóságnál megtette a feljelentést.

* **Bachó István nem örült meg.** Távira-tozták Budapestről, így hát mi is megirtunk tegnap egy szomorú hirt, melyet mi sem akarunk elhinni s melynek czáfolatát mi vártuk legjobban. Ma legilletékesebb helyről értesülünk, hogy *Bachó* István elméje nemcsak, hogy nem borult el, de épebb mint valaha. A honvédzenekarral nem jött ugyan le, mert már régebben négy heti szabadságot kért, még mielőtt a honvédzenekar nagyváradi szerepléséről szó esett volna. Ez a szabadság tegnap kezdődött s *Bachó* csak utasításokkal látta el zenekarát Budapesten, de már el nem kísérte. — A mennyire sajnáljuk *Bachó* elmaradását, annyira örvendünk azon, hogy a róla szárnyra kelt hír alaptalan. *Bachó* tette a honvédzenekart elsővé egész Magyarországon, úgy, hogy ezt a közös hadsereg zenekarai közül sem közelíti meg egy sem; úgy karmesteri, mint zeneszerzői tehetségéhez tehát a magyar közönség a legjobb reményeket fűzheti.

* **Leesett az eperfáról.** Tegnap délután özv. *Gulyás* Istvánné 65 éves öreg asszony felment az udarán álló eperfára, hogy epret szedjen magának, mert nagyon szomjas volt és a vízvezeték a víz nem folyt, hogy szomját enyhítette volna. Már szedett is jócskán, a mikor az egyik lába lecsuszott a galyról és a szerencsétlen asszony a földre zuhant. Esés folytán annyira összezúzta magát, hogy sérülései életveszélyesek. Nagy-teleki utcai lakásán fekszik összezúzott tagjaival s hozzátartozói gondos ápolás alá vették.

* **A honvédzenekar Nagyváradon.** Mint előre jeleztük, a budapesti 1. honvédkerületi zenekar tegnap érkezett Nagyváradra. A dél-czeg csapatot bevonulása alkalmával nagy néptömeg kísérte végig az utcákon, mutatva ezzel is azt a szeretetet, mely a magyar honvédhadsereget és a magyarságot összefűzi. A zenekar nyilvános szereplései sorát a püspöki palota udvarán kezdte meg, a hol dr. *Schlauch* Lőrincz bíbornok-püspök tiszteletére játszottak néhány darabot. Innen *Lovettó* Károly altábornagy, hadosztályparancsnokhoz mentek, este pedig a *Fekete Sasban* játszottak a nagyváradi helyőrség tisztjeinek vacsorájánál. *Vasárnap* d. u. a biharmegyei nőegylet által a Polgári-lövölde és a *Sport-tér* helyiségeiben rendezett sétahangversenyen fognak közreműködni. A hangverseny 5 órákor kezdődik, este 8 órákor táncz.

* **A verekedő árendás.** *Szoó* István kismalom-utcai gépész-lakatos a multkor mélyebben nézett a kancsóba s ilyen állapotban összekerült *Köhn* Ignácz pósa árendással, a ki egy karvastagságú husággal annyira állatta *Szoó* Istvánt, hogy az most mozdulatlanul fekszik beteg ágyában. Mint a sértett mondta, maga sem tudja, hogy miért verte meg *Köhn*, mert annyira el volt ázva. A sértett már feljelentette a verekedő árendást.

* **A hadgyakorlat áldozatai.** A katonai nagy gyakorlatok ideje mindig a legforróbb kánikulai napokra esik. Az igaz, hogy ebből legjobban meglehet itélni a katonaság kitartását és képességeit, de mégis csak kegyetlen próba ez béke idején, melynek számtalan emberélet esik évről-évre áldozatul, a katonai szekaturán kívül ez az erőltetett nyári nagy gyakorlat emberfeletti fáradozások oltanak ki annyi fiatal életet, megfosztva sok családot támaszától, vagy nyomorékká téve szegény

polgárcsaládok kenyérkereső tagjait. Most még csak az elején vannak a legények a mamóve-reknek, már is két halálos balesetről értesültünk. Az ideai belényesi hadgyakorlatban részt vesz az aradi Kussevich-ezred is. Napokig tartó mars után tegnap érkeztek a legények Váradra. Az uralkodó hőség roppant kimerítette a derék katonákat. Utközben sokan ki-dőltek, kettő pedig Várad közelében napszu-rást kapott és holtan összerogyott.

* **Wilfinger atyát meggyilkolták.** A *Pes-ter Lloyd* Hersfelder Horac magyar utazótól Kinából azt a hírt kapta, hogy *Wilfinger* atyát, a magyar hittérítőt megölték a lázadók *Ning-Póban*. *Wilfinger* két évvel ezelőtt ment Ázsia keletére, hogy betöltse *Urge* Ignác magyar misszionárius helyét, aki 1898-ban meghalt Kinában.

* **Páris helyett Nagyvárad.** Balogh Bandi országos hírű kiscordokás a fővárosból Párisba volt szerződötve a bandával, de lábujja miatt a Félix-fürdőt kell használnia. Pár es-tén játsznai fog a híres muzsikus a Bazár kertjében a Bura testvérek jeles badájával.

* **Nagy zivatar.** Rövid idő óta a bekö-vetkezett forró napok ugyszólván tűrhetetlenek. Mint az öregebb emberek is állítják, ilyen me-legnyármár régen nem volt és a normális me-leg hőmérséklet tulságosan túlhaladja. A nagy hőség folytán oly nagy zivatarok keletkeztek, hogy ugyszólván az összes közlekedési vonalakon a sürgöny és telefon forgalom megszűnt. A budapest-kolozsvári vonalakon a táviratokat és telefonjelentéseket az éjjel folyamán absolute nem kézbesíthették s ennek tulajdonítható, hogy lapunk rendes táviratai sem érkeztek meg.

* **Vizpazarlás.** Sal Ferencz-utcán a Fráter Ferencz háznál megrepedt a vízvezetési házi vezeték s igen sok víz haszontalanul el-folyt, mire a mérnöki hivatal elzáratta a veze-téket. A háznál lakók azonban valami hegyes szerszámmal kinyitották az elzáró utcazi csap-ot s így a repedésen ömlött a most különö-sen drága víz. A rendőrség megbünteti a ren-delkezése ellen vétőket.

* **Lemondott az állásáról.** *Eleméry* Ferencz városi fogalmazó tegnap délelőtt benyújtotta a polgármesterhez lemondását. *Eleméry* mintegy 5 éve van a város szolgálatában s kötelességei-nek mindenkor kitűnően megfelelt. Általában Bordé tanácsos jobbkezeinek tartották. Hivata-loskodási ideje alatt egyetlen-egyszer sem vette igénybe a szabadságot. A fiatal rokonszenves hivatalnokot az keserítette el annyira, hogy le-mondott a hivataláról, hogy a kánikulai meleg-ben valamelyik délután egy félórával később ment fel a rendesnél, a mikor a polgármester épen szemlét tartott az adóügyi osztályban s szóval, majd írásban is feddésben részesítette látszólagos hanyagságáért. Mindenesetre saj-nálni lehet, hogy egy oly kitűnő munkaerőt, mint *Eleméry* volt, ilyen csekélységért elveszít a város egyik legnagyobb forgalmu ügy-osztálya.

* **Egy család szerencsétlensége.** Megren-dítő szerencsétlenség tartja izgalomban Kürtő község lakosait. Az esetről az alábbi tudósítást vettük. Özvegy *Csomaini* Bálintné 20 éves legény fia és a 18 éves *Ágnes* nevű leánya e hó 4-én ki mentek a mezőre szénát gyűjteni. Munkájuk befejezése után a kocsit megrakták szé-nával s ugy indultak hazafelé. Alighogy beértek a községbe, egy medvétánczoltató jött feléjük lánczon vezetve két medvét és néhány majmot. A lovak a medvéktől megbokrosodtak és örült vágta-tásban kezdtek rohanni az uton. A fiatal *Cso-mai* Bálint, ki a lovakat hajtotta, e közben le-bukott a magasan megrakott kocsiról s egye-nesen a száguldó lovak közé esett. A lovak agyontaposták s a kocsit is keresztül ment

rajta. A megvadult lovak tovább ragadták a kocsit, míg a kocsin ülő *Csomaini* *Ágnes* segély-kiáltására néhány ember a száguldó lovakat meg akarta fékezni. Ekkor történt a második halálos szerencsétlenség is. A mikor ugyanis *Véker* *Ferencz* a lovak kantárja felé kapott, hogy azokat megállítsa, a különben is már megvadult lovak félreugrottak s a kocsit bele-fordították egy árokba. A felborított kocsin volt egy kasza is a széna közé dugva. A fel-fordulás közben *Csomaini* *Ágnes* beleesett ebbe a kaszába és pedig oly szerencsétlenül, hogy a kasza hegye belefuródott a leány mellébe s rögtön meghalt. Midőn a szerencsétlenséget hírül vitték özvegy *Csomaini* nének s a két gyer-mekének holttestét meglátta, fájdalomában szív-szélhűdés érte s ő is rögtön meghalt. A sze-rencsétlenség híre óriási izgatottságot keltett a faluban. Tegnap temették közös sírba a la-kosság részvéte mellett. A medvétánczoltató-kat, kik a szerencsétlenség okozói voltak, az előjáróság elfogatta.

* **Közművelődésünk támogatása.** *Wlassics* *Gyula* miniszter most osztotta szét a muzeu-mok és könyvtárak országos tanácsának ja-vaslata szerint a vidéki muzeumok és könyv-tárak ez évi államsegélyét. Tudományos egye-sület, törvényhatóság stb. 39 kapott összesen 62,100 korona segélyt, a melyek közt szerepel a *biharmegyei és nagyvárad* régészeti és történelmi egyesület nagyvárad muzeumának régiségára is 400 koronával. Régészeti kuta-tásokra 2500, beszerzésekre 8800, rendezési munkákra 2000, tudományos jelleggel nem bíró gyűjtemények szükségleteire 4000 korona jutott, ez utóbbiból a nagyvárad *Szigligeti-társaság* is kapott népkönyvtárak létesítésére 500 koronát.

* **Névmagyarosítás.** *Dr. Sonnenfeld* *Ernö* nagyvárad illetőségű, diósgyőri m. kir. állam-vasuti gépgyári vegyész vezetéknévénél *Szászra*, ugyszintén *Klein* *Adolf* margittai illetőségű bu-dapesti lakos vezetéknévénél *Kemény*-re kért átváltoztatását a belügyminiszter meg-engedte.

* **Halálozás.** Belényesből írja levelezőnk: Még alig hogy fakadt, már is elhervadt, még alig hogy kinyíllott, már is leszakították sze-génykét. Fiatal volt, csak 16 éves s már is a halállal kellett leszámolnia. Szerdán reggel fél 6 órakor az *Ur* *Jézust* magához véve hajtotta örök álomra fejét egy szép életre jogosított fiatal leány *Nozák* *Erzsébet*, *Nozák* *Rudolf* nagyvárad ismert iparos szép leánya. A szép, deli leány talán életét gondolta megmenteni azzal, hogy itt férjnél levő testvérehez, *Kaletzky* *Kálmán*hoz lejjön. Alig négy hete, hogy Belényesben tartózkodott, de hozzátartozói életé-hez semmi reményt sem fűzhettek. A gyöngéd lélek utolsó perczéig mindig remélt s ragasz-kodott e földi élethez, de erős tüdőbaja csak a halált szerezhette meg vőlegényének. Csütörtökön d. u. 5 órakor megható gyászpompával s általános részvét mellett helyezték örök nyuga-lomra az élte tavaszán elhunyt leányt. A gyász-szertartást *Kovács* *Márton* belényesi segéd-lelkész végezte *Tamján* *Péter* és *Molnár* *J.* *János* segédlete mellett. A gyönyörű érczkopor-sót szebbnél-szebb koszoruk borították, amelyek-nek nagyrésze élő virágból volt. Az engesztelő szt. mise áldozat pénteken reggel 9 órakor volt. A temetést nagy pontossággal *Buder* *Károly* helybeli temetési vállalata végezte.

* **Kakukfi a fészekben.** *Temesvár* váro-sában érdekes szenzáció teszi a közbeszéd tárgyát. A temesvári rendőrség tegnap délelőtt letartóztatott három asszonyt, a kiket az a vád terhel, hogy csalárd módon juttatták apai örökökhöz *Hanacsek* *András* vámhivatalnokot. A letartóztatottak között van *Hanacsek* pol-gári neje is, egy 20 esztendősn csinos me-nyecske, a kit *Hanacsek* szülei ellenére sze-relemből vett el, sőt a leány kedvéért azt is megeselekedte, hogy megtagadta isteni Meg-

váltóját s alávetette magát a sakter operá-cziójának. Csak az bántotta, hogy nincsen gyer-mekük. A menyecske, hogy ezen segítsen, ösz-szeállott egy *Guttman* nevű bábaasszonnyal s a kellő előkészületek után ugy intézték a dolgot, hogy mikor tegnap *Hanacsek* két napi szolgálati utról hazatért, egy pufók képtü leánya mecsolygott reá a bölcsebből. Valami vé-letlen folytán azonban még aznap reájött a csalásra, de már akkor a leány a zsidó anya-könyvből is be volt írva. A rendőrség kiderít-tette, hogy a gyermek anyja egy *Kilián* *Anna* nevű cseléd s hogy a gyermek két név alatt és két vallásra van anyakönyvelve.

* **Még egy morganatikus házasság.** Érde-kesnek tartjuk megemlékezni most egy másik főherczegnek morganatikus házasságáról, mely-ről csak nagyon kevesen s igen szűk körben tudnak. Ugyanis *Henrik* főherczeg testvére, *Ernö* főherczeg is morganatikus házasságot kö-tött *Skublics* kisasszonnyal, egy magyar leány-nyal, a kit annak idején Budapesten ismert meg a főherczeg. A főherczeg morganatikus hitvesét ennek folytán *Wallburg* bárónői rangra emelték. A házasságból 3 gyermek származott, akik most is élnek.

* **Szerencsétlenül járt béres.** Véletlen szerencsétlenségnek áldozata lett *Dresko* *Mihály* téglási béres. Ugyanis a *Stern* *Péter* gyula-halmi tanyáján szénát hordott s a megrakott szénás szekér tetejéről hajtotta a lovakat. A lovak valamitől megbokrosodtak s elragadták a szekeret. *Dresko* nem bírta a lovakat megfé-kezni s a szekér nekiment az utszéli ároknak s rögtön felfordult és *Dresko* oly szerencsétlenül bukott a szekér alá, hogy a ráhulló széna megfojtotta. Mikorára az összegyűlt mezeli mun-kások kihúzták a szerencsétlen embert az árokkól, már minden élesztési kísérlet hiába-való volt. A szerencsétlen ember hulláját be-szállították a debreczeni közkórházba.

* **Sztojalovszkyt árverezik.** A galicizai népvézernek, *Sztojalovszky* *Szaniszlónak* neve ismeretes nálunk is, a mikor mint üldözött menekült járt Magyarországon, Budapesten is megfordult s a demokrata-kör ünnepelte őt. *Sztojalovszky* az osztrák hatóságok üldözése elől magyar területre, a trencsénmegyei *Csa-czára* vitte nyomdáját is. Most ezt a csaczai nyomdát árverezik *Kompaneck* *Gáspár* javára *Sztojalovszky* *Szaniszló* ellen 136 korona 06 fillér s járulékaik erejéig 1900. évi május hónap 14-ikén foganatosított kielégítési végrehajtás útján felülfoglalt és 5074 koronára becsült kö-vetkező ingóságok, u. m.: 1 nagyobb, 1 kisebb nyomdai gép, 1 asztal, 56 fiók betűvel, kü-lönféle nagyságu asztalok és berendezési állvá-nyok, 3000 iv tiszta ujságpapír, 38 darab kép-metszet és egyéb ingó nyilvános árverésen eladatnak. Az árverés július hónap 31-én lesz *Csaczán*.

* **A pofokodó hordár.** Tegnap *Róth* *Mihály* inasgyerek a nagy-állomásra kikísérte a gazdáját. Mikor a vonat indulásra készen volt, az inas gazdája után vitte a podgyászt a vasuti kocsiba. Mikor ezt *Francsi* vasuti hordár észrevette, az inast megrohanta és többször arczul ütötte. A brutális hordárt feljelentették.

A szárnyra kelt áldozat.

Színhely: A Bémer-téri Király kávéház ki-ozskja.

Idő: Tegnap délután 5 óra és 36 fok.

A kioszkban nyomott hangulat, a tőszom-szedos kavicsrakás mellett csödület.

Izgatott kiáltások: Meghalt! A forróság ölte meg! Doktort!

Egy nemeslelkű emberbarát vizeskannával ro-hant ki a közeli házból és annak tartalmát vi-gyázva az áldozat nyaka közé önti.

Körülállók: Szegény! Vége van!

A legfrissebb újság szerkesztője telefonon riasztja fel a rendőrséget: Azonnal jöjjenek, azonnal mentsenek, mert egy ember a Bémer-téren a halállal vívódik!

A rendőrség riad, de nem mutatkozik. Közben az áldozat mindinkább halálra válik.

Szerény sorok alatt irt szerzője végtére ráriad a hidnál álló rendőrré: Menjen, mentsen meg egy emberéletet.

Rendőrré indul és ment.

Az áldozat azonban nem reagál.

Kinos szünet. Rendőr ravasz mosolylyal távozik.

Még kinosabb szünet.

Közben az áldozat talpra kapaszkodik és — meglehetősen híjával azon tudatnak, hogy vajjon fiú-e, avagy leány — határozottan ingatag léptekkel távozik, miközben disztelen kitételekkel emlegeti a rendnek serény őreit.

Legkínosabb csönd.

Megérkezik 3 rendőr, 2 férfi egy tologatható és életmentő hord-ágygyal, Rimler fő- és Gerő alkapitányok és megdöbbenve keresik a gyilkos nap első áldozatát. Tán még most is keresik.

Buksy.

A sztrájk vége.

Budapest, július 6.

Az állami gépgyár munkásai tegnap délután 5 órakor a tisztviselő-telepen lévő Illener-féle vendéglőben négyülést tartottak. Elnök Henyész Béla a gyűlést megnyitván átadta a szót Ióth János munkásnak, a ki előadta, hogy a bizottság öt tagja ma délelőtt kihallgatásra jelentkezett a pénzügyminiszternél. A pénzügyminiszter a küldöttséget nem fogadta, ellenben a küldöttség vezetőjének kijelentette, hogy kevés a munka s ezért a béremelést nem teljesítheti. A többi panaszkokat ellenben meghallgatja, ha a munkások munkába lépnek. A szónok azután felszólította az összes munkásokat, hogy holnap reggel valamennyien jelentkezzenek a munkára. Kijelentette továbbá, hogy a bizottság a holnapi nappal feloszlik és a sztrájkot megszüntnek tekintik. A szónok végül felhívta a munkásokat, hogy jelentsék ki egyhangulag, hogy a munkára jelentkezni fognak. A jelen volt munkások ezt egyhangulag elfogadták.

*

A tegnap megtartott gyűlésen hozott határozat szerint ma reggel öt órakor a Népligetben jöttek össze, honnan négyes sorokban szakma szerint csoportosulva vonultak fel az állami gépgyár elébe, a hol már nagyszámu lovas- és gyalogrendőrség fogadta az érkezőket. A felvonult munkások előtt Lőrinczi Gáspár főellenőr kijelentette, hogy csak azok számíthatnak fölvetelre, a kik munkakönyvükkel jelentek meg. A felvonult ezerhatás munkás ekkor visszafordult és kimentek Kőbányára a X. kerületi előjárósághoz a munkakönyvük átvétele végett. Az előjáróságtól a munkások ismét a Népligetbe vonultak s ott várták be Sali rendőrtanácsost, a ki ez idő alatt a munkások érdekében tanácskozott a gyár vezetőségével. Kilenc órakor vonultak fel ismét a munkások a gyár elébe, hová már ekkor a munkások otthonhagyott családtagjai is megjelentek és szorongó szívvel várták, hogy kenyérkeresőjüket felveszik-e ismét a gyárba. A gyárba ma reggel óta csak az igazgatóság által kiállított belépő jegyekkel bocsátották be a munkásokat.

Tegnap reggel a sztrájkoló munkások közül körülbelül ezer ember jelentkezett munkára. Ezeket tegnap fölvetették és egésznap dolgoztattak velük. Ma reggel azonban, mikor munkára jelentkeztek, közülük 400 munkást, — legnagyobb részben családos embereket, kik eddig is jó keresetben voltak és csupán a többi munkástársaik érdekében sztrájkoltak, — elbocsátották a munkából. Ez az elbocsátás leirhatatlan izgatottságot keltett a ma munkára jelentkező munkások között.

Sokan nem is akarták bevárni, míg a felvételt kerülnék, hanem távozni akartak. Sali rendőrtanácsosnak és Balogh rendőrfelügyelőnek csak nagy nehezen sikerült őket rábírní, hogy várják ki a felvételt.

A munkások felvételét a munkavezetők jelenlétében a gyár néhány tisztviselője végzi a III. sz. kapumelletti nagyteremben, hová az utcáról lehet bemenni. Ott álltak a munkások és várták míg fel lesznek szólítva. A felvétel megkezdése után csakhamar tisztában voltak a munkások, hogy legnagyobb részük el van bocsátva, mert legtöbbnyire azokat a munkásokat szólították, kik eddig is csekélyebb napi-bér mellett dolgoztak, ellenben azokat, kik már régebb idő óta dolgoztak a gyárban, — elbocsátották.

Az igazgatóság ugyanis a gyár üzemét két harmadra redukálta s e miatt az eddig alkalmazott munkások közül is csak két harmadrész kapott volna munkát. De mert az igazgatóság az utóbbi napokban 500 új munkást vett fel, most ezeket vették fel a régi helyébe s e miatt most 1500 régi családos munkás kenyér nélkül maradt. A felvétel alatt izgatott jelenetek fordultak elő a gyár előtt. Mikor egyes családos munkások megtudták, hogy el vannak bocsátva s a szomorú hírt családjaikkal közölték, a családtagok sirva fakadva okozták az igazgatóságot, a mely megfosztotta őket kenyértől. Igen sokan vannak az elbocsátottak között, kik már 15—20 év óta vannak a gyár szolgálatában, soha büntetve nem voltak s most csak azért, mert csatlakoztak a sztrájkolókhöz kenyértől s az eddig élvezett jogaikról megfosztottak.

Az elbocsátott munkások kijelentették, hogy nem fognak belenyugodni ebbe a helyzetbe, mert a kiküldött miniszteri biztos és maga Lukács pénzügyminiszter is kijelentették, hogy a sztrájkoló munkások közül csak azokat bocsátják el, a kik már a sztrájk előtt is rossz magaviseletük és megbízhatatlanságuk által okot szolgáltattak az elbocsátásra. Az elbocsátott munkások ismét a Népligetbe tértek vissza s ott várják be, míg ügyükben intézkedések történnek.

EGYESÜLETEK

A rabsegélyző egyesület közgyűlése. A nagyváradai és biharmegyei rabsegélyző egyesület ez évi rendes közgyűlését 1900. július 8-án d. e. 10 órakor az egyesület helyiségében (Fogház-épület II. emelet 6 sz. ajtó.) fogja megtartani, melyre egyleti tag urat tisztelettel meghívom. A közgyűlés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. Az igazgató választmány jelentése az egyesület 1899 évi működéséről. 3. Számvizsgáló bizottság jelentése. 4. Alelnök választás. 5. Az alapszabály 13 §-nak f. pontja értelmében tárgyalandó indítványok. Nagyvárad, 1900. július hó 1-én. Dr. Nagy Géza kir. ügyész az egyesületnek a választmány megbízásából ezidő-szerinti vezetője.

IRODALOM.

Jézus Szíve, a kegyelmek napja a század évfordulóján. A századforduló és XIII. Leó pápa azon rendeletének alkalmából, hogy az egész emberiséget Jézus szents. Szívének ajánlják; — írta Hagen Márton Jézus-társasági atya. Magyarra fordította és kiadja a Szatmári Növendékpapok Szt. Alajos Társulata. A mű, mely két részből, egy oktató és imakönyvi részből áll, 22 iv terjedelmű. Ára 2 kor. A megrendelések Volhenberg Alajos dr. címére Szatmárra (Seminarium) küldendők.

TANUGY.

A szilágysomlyói róm. kath. püspöki főgimnázium értesítője. az 1899—1900. tanévről. Közli Mahalcsik Bónó, igazgató. Az országban egyik legfontosabb isko-

lának tartjuk a szilágysomlyóit. Szilágymegyében, a magyar és oláh elem érintkezési pontján lévén, befolyása nagy jelentőségű annál a kérdésnél, melyik elem javára fog billenni a mérleg? Ezt a nagy jelentőséget látta be dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök, mikor tiz évvel ezelőtt e romlás szélén álló iskolát pártfogása alá vette és bőkezűségével lehetővé tette, hogy nem csak fennmaradt, hanem erős virágzásnak is indult, mint ezt jelen értesítő is tanúsítja. Bevezető értekezést Fetszer János Ferencz irt az értekezőkről és ápolásukról. Jelen eredményre végezték az évet Ajtai Ferencz, Brüll Márton, Vásárhelyi Miklós I. Goldberger Miklós II. Koltó Demeter III. és Láng Aladár IV. osztályu tanulók. Volt a tanulók közt vallásra: 35 római, 35 görög katolikus, 19 ev. ref., 28 zsidó; anyanyelvre nézve 82 magyar, 35 oláh. A bibornok-püspök a tandíj-fizetés alól felmentett összesen 9 tanulót teljesen 9-et a féltandíj fizetése alól. Az elmúlt tanévben a bibornok mintegy 3000 koronával járult a gimnázium fentartási költségeihez.

Igazságszolgáltatás.

Sipidót fölmentették.

Tegnap fejezték be Brüsszelben Sipidó-pörét. Az ítélet sokakat meg fog lepni, mert az esküdtek felmentették Sipidót. Emlékezetes, hogy ez a tizenhat éves bádogoslegény miért került a vádlottak padjára. Ez év április 4-én a brüsszeli állomáson kétszer rálőtt a welszi herczegre. A herczeg nejével Koppenhágába utazott apósának, a dán királynak a látogatására. Az éretlen gyerek, aki az angol-búr háboru miatt nem igen rokonszenvezett az angol uralkodóház tagjaival, az előző napon Meert nevű czipész barátjával fogadott öt frankba, hogy lelővi a herczeget. A merénylet szerencsére nem sikerült. Az esküdttörök Sipidó merényletét gyerekes csínynek tekintették és úgy vélekedtek, hogy nem volt beszámítható állapotban, mikor tettét elvövette. Távirataink a következők:

Brüsszel, július 6. Az esküdtek a Sipidóra vonatkozó bűnösség kérdésében igennel feleltek, de a többi három vádlottat nem bűnösnek mondták ki. Sipidóra vonatkozólag arra a kiegészítő kérdésre, hogy beszámíthatatlan volt-e, igennel válaszoltak.

A törvényszék ezután tanácskozára vonult vissza. Ezután kihirdették a behatóan megindokolt ítéletet, a mely szerint Sipidót fölmentették és szabadiábra való helyezését elrendelték, 21 éves koráig azonban a kormány rendelkezése alatt marad. Pouchot, Meert és Meire vádlottakat szabadon bocsátották.

Az ítéletet a jelen volt szocziálisták nagy tetszéssel fogadták.

A nagyváradai kir. tábla elintézett ügyei.

Előadó: Foynár Dénes.

- 1563 Derbán Sámson lopás — megváltoztatva.
- 1657 László Mihály testi sértés — helybenhagyva.
- 1670 Jakab Sándor sikkasztás — részben megváltoztatva.
- 1337 Czányi István és társai sikkasztás — részben megváltoztatva.
- 1472 Lang Adám lopás — helybenhagyva.
- 1512 Homorogán Tódor testi sértés — részben megváltoztatva.
- 1637 Pinczés Mihály rágalmazás — részben megváltoztatva.

Előadó: Balogh Samu.

- 1750 Ács Lajos gondatlanságból okozott testi sértés — helybenhagyva.
- 1753 Geb Ivánti és társai testi sértés — helybenhagyva.
- 1799 ifj. Olasz Mihályné súlyos testi sértés, közikirat hamisítás — részben megváltoztatva.

1799 Leel Össi Károly testi sértés — részben megváltoztatva.

1800 Tatár Simonné becsületsértés — visszatulastva.

1884 Morozán Péter és társai testi sértés — rendelet.

1896 Dobilán László és társai testi sértés, lopás, stb. — helybenhagyva.

1738 Merkuca Juon sikkasztás — részben megváltoztatva.

1759 Saray Imréné testi sértés — rendelet.

2207 P. Fekete Demeter súlyos testi sértés, lopás — részben feloldva, részben megváltoztatva.

2218 Kolozsi Sándor súlyos testi sértés rágalmozás — megváltoztatva.

SZINHÁZ.

A kolozsvári színház ujjaépítése.

A belügyminiszteri színházi anként egy lépéssel előbbrevitte a kolozsvári Nemzeti színház ujjaépítésének ügyét. Széll Kálmán ugyanis azzal zárta be a tanácskozást, hogy a kolozsvári színház felépítéséről az állam fog gondoskodni. Első teendő tehát az volt, hogy a színház épületét szakértők vizsgálják meg és adjanak véleményt róla a belügyminiszteriumnak. Tegnap csakugyan lent járt gr. Festetich Andor, a vidéki színház felügyelője és Szilágyi Lajos, az Operaház és Nemzeti Színház műszaki tanácsosa, kik Tóth Józseffel együtt már a délelőtti folyamán megtekintették a színházat. Ugyancsak tegnap délután Kolozsvárra érkezett Bölöny József intendáns is, hogy a minisztérium kiküldöttjeivel tanácskozzék. A minisztérium kiküldöttjei külön-külön be fogják adni véleményes jelentéseiket Széll Kálmánnak. Az ő véleményük az, hogy a jelenlegi színházat körülbelül 20,000 korona költséggel restaurálni kell, hogy addig is, míg az új színház építése kezdetét veszi, a kevetelményeknek különösen tűzbiztonsági szempontból megfelelhessen. A minisztérium kiküldöttjei tegnap visszautaztak a fővárosba.

REGÉNY-CSARNOK.

AZ ÁLARCZ.

Némethől fordította: Votisky Antal.

8.

Ha valamely kör hivatva volt arra, hogy Liának egy időre feledést is könnyebbülést biztosítson, úgy az az volt, melyben a felemlítettek mozogtak. Mindenki forgolódott itt, úgy mint a legyek és lepkék a napon, csak arra igyekezve, hogy a napokat oly kellemesen töltsék el, a mint lehet. Ezek a hölgyek nem ismertek mást, mint toalettgondokat és még jótékonyságuk is élvezeteik szolgálatába szegődött. A színelőadások jövedelmei a szegények pénztárába vándoroltak; a nőegyletbe en grande tenne robogtak fényes hintókon és egyesek még azt sem szégyelték, hogy nagy raktárak részére himezzenek, csak azért, hogy mindig legyen szép munkájuk, — a nélkül, hogy meggondolták volna, miszerint ez által a szegény himző erők himzési díjait jelentékenyen leszorítják. Itt előkelő szeszély volt az, mi amott szükség, megélhetési mód. Természetesen az elegáns asszonyoknak, kik fogatukon hordták munkáikat, kisebb árakat fizettek; ők azt gondolták, hogy nagyot cselekszenek, ha ők »saját kezük munkájának« ezen díjait a szegényeknek adják, pedig többet ártottak nekik, mint használtak. Lia minden lehetséges egyletnek tagja lett; később korlátozta részvételt egy minden alkalommal ezen célra nyitva levő pénztárczával; nem szabott ingeket, nem osztott ki levest, nem ápol kis gyermekeket a lelenczházban, se nem látogatta biblioráit a hosszuhaju, borotvált arcu, szikár »hölgy-prédikátorának,« ki után hat baronesz és nyolcz kontesz veszekedett; mert abban az időben, a szó szoros értelmében divatba jött a nemesi hölgyek és prédikátorok között való házasság.

Lia ujoncz volt ezekben a dolgokban, ő csak mulatni akart.

A nagy bazár előtt néhány nappal egy fiatal intézeti barátja látogatta meg, ugyanaz, kinek Hypolit gróffal üdvözlését küldte.

Aidenbach Elly csudálkozással kiáltott fel, mikor az első ölekezés után Liát közelebről megnézte.

(Folyt. köv.)

Kinai háboru.

Pétervár, július 6. (Saját tud. táv.) Miklós cár rendelete a Kvantung-terület főnökének elhatározására bizza, hogy az alája rendelt területen élő tartalékosokat tényleges szolgálatra behívja.

London, július 5. (Saját tud. táv.) (Alsóház) Balfour közli, hogy annak megvizsgálására, hogy miképpen bántak a sebesültekkel és a betegekkel Dél-Afrikában, három tagu bizottságot küldtek ki, melynek tagjai dr. Church az orvosi testület elnöke, Zummingham dublini orvos-tanár és Romer lord-bíró.

Labouchere a ház elnapolását indítványozza titakozásképpen a bizottság egybeállítására ellen, melyben az orvosi elem tulsúlyban van.

Campell-Bannerman, Asquith és Sanderson konzervatív kijelentik, hogy a bizottság nem fogja birni a nyilvánosság bizalmát. Az első azt tartja, hogy a bizottságot két laikusnak kell kiegészíteni.

Hosszabb vita után Balfour beleegyezik, hogy a bizottságot két újabb taggal kiegészítse, mire Labouchere visszavonja indítványát.

Dillon kérdésére, vajjon a kormány értesülve van-e arról, hogy Kempf amerikai tengernagy azért kifogásolta a Taku-erődök megtámadását, mert ez által a rendes kínai csapatokat kényszerítették, hogy a boxerekkel egyesüljenek, továbbá ugyanannak a szónoknak további kérdésére, hogy mily magatartást tanusítanak most az amerikai csapatok: Brodrick parlamenti államtitkár azt válaszolta, hogy ő erről nincs értesülve. Az angol tengernagy táviratilag jelentette, hogy az összes szövetséges tengernagyok Takuban teljes egyetértésben jártak el.

Chamberlain felolvassa Wilcock ezredesnek Tamsuból július 4-éről kelt táviratát, a melyben ez közli, hogy Hodgson tábornok jun. 28-án 600 benschülöttel, a kik Maurice őrnagy vezelé alatt állottak, elhagyta Kumaszit és miután ott 100 benschülött katonát július 15-ig tartó élelemmel hátrahagyott, Capecoast-Castleba ment. Wilcock hozzáteszi, hogy ő személyesen fogja felszabadítani Kumaszit. Borroughs ezredes 400 benschülött katonával Donpoasiba érkezett. Az ellenség, a melyet teljesen készületlenül találtak, elmenekült. Borroughs 40 ágyut és sok löport foglalt el. Az ellenség részéről 30 ember esett el, angol részen elesett egy benschülött katona és három megsebesült.

Washington, július 6. (Saját tud. táv.) (Reuter.) Minthogy az Egyesült-Államok nem képesek idejekorán csapatokat küldeni Peking felszabadítására, e célból Japánhoz fordulnak. Azt hiszik, hogy a többi hatalmak ugyanezt fogják tenni. A mi azt a hirt illeti, hogy Japánt Oroszország féltékenysége akadályozza eljárásában, az Egyesült-Államok Oroszország és Japán részéről azt a biztosítást nyerték, hogy ez a hír alaptalan. A kormány előkészületeket tesz, hogy szükség esetére kínai csapatait jelentékenyen megerősítse.

London július 6. (Saj. tud. táv.) A lapok jelentik Sanghaiból e hó 4-éről: Tiencintől északra és keletre 30,000 kínai mutatkozott, a kik Lutaiból jöttek. Az orosz és japán csapatoknak sikerült őket visszaverni. A csapatok hadműveleteit azonban az élelem lövészek hiánya nagyban akadályozza. Naponta érkeznek erős kínai segédcapatok Mandzsuriából. A reggeli lapoknak sanghai-i táviratai sze-

rint amerikai hittérítők és más menekültek, összesen 35 ember, július 3-án Csingtauba érkezett. A Times-nak Sanghaiból e hó 4-éről kelt távirata jelenti, hogy az angol konzul, hogy még egy utolsó mentőeszközt kísértsen meg, táviratozott Juanchiken tábornoknak és sürgősen kérte őt, hogy segédkezzék a Pekingben levő európaiak megmentésében.

TAVIRATOK

A román trónörökös a Herkules fürdőben.

Lugos, július 6. A román trónörökös tegnap este a Herkules-fürdőbe érkezett ott időző apósa, Alfréd-herceg látogatására. A trónörökös pár napig, a míg apósa több heti sikeres kuráját befejezi, itt marad. Kavinszky lovag fürdőigazgató és Kolozsvári királyi felügyelő fogadták a pályaudvaron a trónörökösöt.

A svájci vasutak ügye.

Bern, július 6. (Saj. tud. táv.) A egyesült svájci vasutak tiszta jövedelmének kiszámítását illetőleg az érdekelt felek között egyezség jött létre ama pontok tekintetében, melyek a társaság és a szövetség tanács közt a szövetségi bíróságnak a központi vasut perében hozott elvi ítéletélete után még vitások maradtak. A szövetségi bíróság tehát az ügyet elintéztetnek tekintheti és még csak a Gotthard-vasut felebbezését kell elintéznie.

NYILTTER.

Ma, szombaton július hó 7-én a Fekete Sas kerthelyiségében rendkívüli előadás

a híres illusionista és gondolatolvasó

CARMELLINI

által

egészen új műsorral

és az összes mutatványok teljes magyarosztatával.

Kezdeté 8 órakor.

SZERKESZTOI POSTA.

M. J. Belényes. A tudósítást köszönjük, — de talán máskor is akadna ott érdekes dolgot, amit megírhatna lapunknak?

KÖZGAZDASÁG.

Szőlőbirtokosok figyelmébe. A nagyváradi szőlőbirtokosok tudomására hozom, hogy a héten a nagyváradi hegyen a kapás napszám 2 kor., kötő napszám 1 kor. 20 fill. Nagyvárad, 1900. július hó 7.

Márkus János,
begybiró.

Börzeadó bélyegeken. Az értékpapirforgalmi adóról szóló 1900. évi XL. tcz. augusztus hó 1-én lép hatályba; ennek az adónak a lerovására a pénzügy minisztérium új bélyegjegyek kibocsátását határozta el, amelyek »Értékpapir forgalmi adó« felirattal ellátva, 1900. jul. 29-től kezdve lesznek kaphatók.

Uj marha vásár. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter folyó évi június hó 30-án kelt rendeletével megengedte, hogy a Biharvármegye területéhez tartozó Szalacs községben a hetenként szordára engedélyezett hetivásárra állatok is felhajthatók legyenek.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, július 6.	
Osztrák hitel	671.—
Magyar hitel	708.—
Allamvasut	649.—
Rimamurányi	514.—

Magyar jelzalog	433.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, július 6.

Buza októberre	7.78
Buza júniusra	—
Uj tengeri	5.61
Rozs okt.	6.82
Zab okt.	5.21
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. július 6-án.

Magyar aranyjárdék 4%	96.25
Magyar koronajárdék	90.95
Magyar vasuti kölcson aranyban 4/100%	100.50
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2 1/2%	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	90.50

Italméresi jog megváltási kötvény	98.80
Horváth-szlavónföldtehermentesítési kötvény	92.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	158.50
Tiszaszabályozás szezedi sorsjegyek kölcson	189.—
Osztrák járadék papirban	97.40
Osztrák járadék ezüstben	97.10
Osztrák járadék aranyban	96.50
Osztrák korona járadék	97.—
Osztrák államsorsjegyek	184.50
Osztrák magyar bankrészcvény	17.25
Magyar hitelbankrészcvény	708.—
Osztrák hitelintézet részvény	676.50
Párisi vista	96.45
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.27
Németbirodalmi márka	118.50
London vista	242.25
20 márkás arany	28.68

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

„STEAROPTINUM“

(Olaj-sebta pasz)

Bámulatos gyorsan gyógyító olaj-sebta pasz, a mely egyetlen a maga nemében s egy régi család titka.

Budapesten a katonaságnál orvosilag rendelve.

Biztosan gyógyítja s a fájdalmat rögtön csillapítja bármily sebeknél: vágás, zuzódás égés, fagyás, mindenféle kelevény, a női emlők gyuladása és gyülése, a titkos betegségek, kiütések stb.

Egy adag ára használati utasítással együtt 2 korona.

A hatásért kezességet vállal, a mi, ha elmaradna, — a pénzt visszaszolgáltatja a „Stearoptinum“ laboratoriuma. A pénz beküldésével vagy utánvéttel megrendelhető a „Stearoptinum“ laboratoriumában:

Budapest, VII. kerület, Mexikói-ut 88.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.								
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	—	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	Jegenye >	—	6 11	7 59	11 14	7 16	—	—	—	Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	—	B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20	—	—	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	—	1 —	4 58	—
Szolnok >	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	—	Csucsá >	—	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52	—	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	—	Rév >	—	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.							
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	—	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48	Érmihályfalva ind.							
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	—	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01	Érmihályfalva ind.							
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	—	6 49	—	11 01	—	10 27	—	Érmihályfalva ind.							
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Váradi-Velence >	—	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	Debreczen >							
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	—	7 16	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31	Debreczen >							
M.-Keresztes >	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	—	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	Debreczen >							
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki >	—	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—	Debreczen >							
Püspöki >	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	—	2 47	—	11 54	—	11 22	—	Debreczen >							
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes >	—	3 12	—	12 05	—	11 37	—	Debreczen >							
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >	—	3 30	—	12 17	—	11 50	—	Debreczen >							
V.-Velence >	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu >	—	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	Debreczen >							
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp >	—	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	Debreczen >							
M.-Telegd >	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Báránd >	—	5 01	—	1 01	—	12 41	—	Debreczen >							
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >	—	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	Debreczen >							
Rév >	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	2 10	Szajol >	—	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	Debreczen >							
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	3 49	Szolnok >	—	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	Debreczen >							
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >	—	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	Debreczen >							
Jegenye >	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos >	—	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38	Debreczen >							
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 40	Budapest érk.	—	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50	Debreczen >							